

THE SHOES

FERDINANDO

WANUNA WA GILLETTE, TINTANGU

THE FAMILY · 02

KU HAMBANA I YINI?

A ku ri hi 10 Hukuri 1984, hi 09:30. Tatana wa mina u pfule nyangwa wa kamara ya mina yo etlela, a ngenisa ku vonakala, kutani a ku: «Nando, Carabinieri va le nyangweni, va ku lava. Xana u endle thyaka rihi?»

«Tatana,» ku vula mina, «xana ma tlanga na mina? Ndzi tshikeni ndzi etlela. Ndzi nghene hi nkarhi wa le ndzhaku namuntlha nimixo. Melania u ndzi heterile tolo.»

«Melania i mani ke, hi thyaka? Tlakusa marhaku ya wena, hlamba xikandza, ambala, kutani u ta laha. Vulavula na vona u kuma leswi va swi lavaka.» «Swa lulama, ndza ta.»

Maxala Posca na Brigadiya Patanè va kambele kara ya mina ya vutitivisi kutani va ndzi byela: «Loko u nga tivikisi hi 17 Hukuri eXikolweni xa Masocha ya Mathanki xa Ferrari Orsi eCaserta ku hetisisa xibopho xa wena xa ntirho wa vusocha, Hofisi ya Muchuchisi wa Vusocha yi ta humesa papila ra ku khomiwa hi nimixo swinene mundzuku. Hi ta ta hi ku teka hi ku yisa ekhotsweni.»

Ndzi va langute kutani ndzi ku: «Xana mi lava kofi? Ndza ha ku pfuka. Ndzi ta tlhela hi ku hatlisa kutani mi ndzi byela xiphemu xa vumbirhi xa filimi leyi. Mi hlekisa, ndzi fanele ku swi vula.»

Tatana wa mina u kombise masocha hi voko leswaku ndzi penga, kutani va yima nyana. Loko ndzi tlhela ndzi huma ekhixini, ndzi

vutise loko a ndzi fanele ku va ndzi amukele kara ya ku vitaniwa evuthwini. A va ri ni rasiti leri sayiniweke hi manana wa mina, loyi a a ri entirhweni hi nkarhi wolowo.

Handle ko lahlekeriwa hi xisekoni xin'wana, ndzi kombele ku rivaleriwa hi ku nga twisisani kutani ndzi va tiyisekisa leswaku ndzi ta va ndzi ri kona hi siku rero, ndzi lunghekele ku ambala swiambalo leswiya leswi u swi ambalaka tin'hweti ta khume na mbirhi ku fikela loko swi hela nkarhi ku fana na yogathi.

Ndzi tilunghekisile. Nivusiku lebyi ndzi sukeke ha byona, tatana wa mina u ndzi lelerise hi ku hungasa voko. Loko ndzi n'wi kombela ku engetela swin'wana eka tilira ta mina titsongo — leswi ringanaka tiyuro ta khume namuntlha — u te: «Ti tirhise hi vutlhari. U ta kuma tilira ta 60 000 hi n'hweti. Hi tona ntsena leti u nga ta hanya ha tona.»

Manana wa mina u endle onge u etlele kutani a nga hlamulanga. Hi 23:45, munghana wa mina Oreste u fike ekaya hi Fiat 850 ya tatana wa yena — tatana wa yena a a tirhela ntirho wa swiporo — kutani a ndzi yisa exitichini. A ndzi nga ma twisisi mahanyelo ya vatswari va mina hi nkarhi wolowo. Leswi va swi endleke a swi ndzi tikela swi ri swa ntolovelovelo. Leyi a ku ri dyondzo ya mina yo sungula ya ntiyiso.

Ndzi fike eNapoli hi 06:10 hi mixo lowu landzeleke, kutani ndzi teka xitimela xo ya eCaserta. Exitichini ndzi vutise ndlela yo ya ekampeni ya masocha kutani ndzi famba hi milenge timinete tin'wana ta makume manharhu ku fika enyangweni. Ndzi tivikile eka ofisiri wa ntirho, loyi a nga ku: «Un'wana loyi a hlweleke, ntlawa wa 9/84.» A ndzi nghena ekaya lerintshwa. A ndzi ta ri siya endzhaku ka lembe.

Va ndzi rhumele hi kongomisa eka vahlayisi va nhundzu. Va ndzi nyike nkwama wa le ndzhaku, tibutsu ta nyimpi timbirhi — yin’we ya le hansi, yin’we ya le henhla — bandhi, masokisi ya voya, swibya swimbirhi swa swakudya, khapu, xibya xa mati, bokisi ra nsimbi ra mirhi, tisinikasi, swiambalo swa ku tumbela, kepisi, yunifomo ya nkhuvo, fez yo ambala ekampeni, swibudhulani swimbirhi leswi a swi ri onge swi huma eNyimpini yo Sungula ya Misava, ni tihembe timbirhi ta voya ta le hansi ta mavoko yo leha. Ndzi n’wayitele, ndzi nga si swi vona leswaku tihembe teto a ti ta ndzi ponisa vutomi ku fikela kwihi.

A swi fana ni ku va endzeni ka filimi. Ndzi humile ndzi ri karhi ndzi ba nhlowe, kutani ofisiri loyi a a ta eka mina u ndzi yimisile a ndzi nyika nxupulo wa masiku mambirhi hikwalaho ko va ndzi nga n’wi xawutanga. Vumundzuku byi tekile xiboho xa leswaku ndzi ta pfaleriwa emubedweni wa mina ku ringana tiawara ta makume mune ni nhungu, ndzi nga voni munhu.

Mixo yimbirhi yi landzelelana ndzi kume ntirho wa swihambukelo: ku basisa tithoyilete endzhaku ka loko vavanuna va 280 va nyele — naswona a hi hinkwavo lava a va kotile ku swi ngenisa endzeni. A ndzi nyenyiwanga. Na sweswo a swi ri ntirho wa vusocha. A ndzi fanele ku vona ni ku dyondza leswaku a hi hinkwavo lava nyelaka hi muhlovo wun’we, naswona a hi hikwalaho ka swakudya ntsena.

Endzhaku ka vhiki, nsocha-kulorhi loyi a a huma ekusuhi ni doroba ra ka hina u ta ndzi vona. Vito ra yena a ku ri Franco Nicolò, ntlawa wa 5/84. Evuton’wini bya le handle ka vusocha a a ri muyimeri wa vuxavisi wa mfungho wa tintangu lowu dumeke emisaveni hinkwayo. U ndzi rhandzile. Endzhaku ka masiku ya makume mune u kotile ku ndzi kumela mpfumelelo wa tiawara ta makume mune ni nhungu, kutani hi haha hi ya ekaya swin’we hi

movha wa yena. Tiawara ta nhungu endleleni, kambe a swi ri swa nkoka.

Ekaya, manana wa mina u ndzi vutisile loko ndzi balekile. A a languterile ku ndzi susa emisisini ya yena nkarhi wo leha ku tlula sweswo. Hi vusiku bya xikarhi hi Sonto, Franco u ndzi teke kutani hi sungula riendzo ro tlhelela.

Loko ndzi nghena, u ndzi bye le ku khoma xibya xa vhinyo xa tilitara ta ntlhanu exikarhi ka milenge ya mina. A xi ri xa maxala wa yena — ndlela yo tshama a n'wi tsakisa. Kambe loko hi fika ekampeni, a hi dakwile. Hi ku hatlisa hi tivikile hi ri vavabyi ku ringana masiku mambirhi.

Endzhaku ofisiri u xungete Franco emahlweni ka vanhu. Franco u n'wi hlamule a ku: «Hi nkarhi lowu hi humaka ekampeni, ndzi ta ku ba hi xibamu.» Ofisiri u n'wi khomisile kutani a yisiwa ekhoto ya vusocha. U kume masiku ya makume ntsevu ekhotsweni ra vusocha.

A ndzi nga ha n'wi vonanga kwalaho, hikuva ndzi rhurhisiwile ndzi yisiwa kun'wana. Kambe loko nkarhi wolowo wu herile, a hi talo hlangana ekusuhi ni ntirho kutani hi dya swin'we, hi tsundzuka vhinyo ya maxala.

A a pfule switolo swa tintangu laha vaxavi va tihlawulelaka hi voxe, naswona bindzu a ri famba kahle. Nkarhi wun'wana ni wun'wana loko ndzi hundza ku ya xava swo karhi, a ndzi khomiwa ku fana ni hosi — ku hungutiwa ka nxavo ehenhla ka ku hungutiwa kun'wana. Kambe a ku ri mina ntsena loyi a a tiva leswaku i muxavisi lonene ku ndzi tlula. A ndzi nga vulanga nchumu. Se a ndzi ri WANUNA WA GILLETTE.

XIKHUNGU XA NDZETELO WA MASOCHA LAMANTSHWA

Ndzetelo wu sungurile: ku hlakahla xibamu xo leha ni ku xi hlanganisa nakambe, kutani xin'wana, kutani xibamu xo koma. Ku swi basisa. Ku famba hi milenge, ku tsutsuma, ku wisa, holo ya swakudya, mintirho ya nkoka ekampeni, holo ya swakudya ya masocha, ya tiofisiri leti nga riki ta xikomixini, ni ya tiofisiri.

A ku ri Khisimusi, hi awara ya nkaye nivusiku, ku titimela swinene. Tihembe teto ta voya a ti ponisa vutomi, ngopfu-ngopfu loko hi sungula ku rinda ko sungula. Kutani va hi hakela hi masiku ya khume na ntlhanu yo rinda ndhawu ya vulolo. Ku hlamba a ku ri norho. Endzeni ka xibudhulani xa wena a wu ha swi koti ku hambanisa xivungu ni thyaka, kumbe xivati ni ndzhutsu.

Ku titimela a ku penga: minus 30. Ku chuluka a swi nga koteki — a ma hundzuka ayisi, kutani u famba u ri ni nsinya wa ritshamba ra machulo lowu namarheleke eka xirho xa wena xa xinuna. Hahahahaha.

Naswona loko wo ehleketa ntsena hi ku etlela, a wu ta va u tiveka enghozini ya nxupulo ni khotso. Xiphiqo a xi nga ri laha u nga ya kona: a hi rinda kwalaho, exikarhi ka vabohiwa ni tifekitari ta swibamu.

Nimadyambu man'wana ndzi nga ri entirhweni, a ndzi ri ekulenyana ni holo ya swakudya ya tiofisiri. Ndzi languta vavasati vo saseka, lava nun'hwelaka, va fika ku ta cina ni tiofisiri ta vona, leti a ti hangalasa ku koka ni matimba. Kutani ndzi sungula ku twisisa ku tika loku tatana wa mina a fanele a ku langutanile a ri ni malembe ya makume mambirhi ni mbirhi, endzhaku ko tshika ntirho a ri kapteni eka vuthu bya mathanki. MATHANKI. Swona leswi a ndzi fanele ku swi chayela, ntsena leswaku a ndzi nga ngheni endzeni ka rin'we.

Kambe nhlikanhi wun'wana mukongomisi wa khampani ya mina ya masocha u ndzi vitanile hi ntirho wa le handle. A ndzi fanele ku famba na wansati hi movha ku ya eNapoli. A ku na munhu loyi a ndzi byeleke leswaku i mani. Ndzi swi kume endzhaku: a a ri n'wana wa nhwanyana wa jenerali loyi a a fambisa kampa.

Ku hlawula a ku wele eka mina, naswona a ku na munhu loyi a a kota ku ndzi byela leswaku hikokwalaho ka yini. A ndzi ri nsocha; leti a ku ri tirhumo ta ximfumo, leti hakeriwaka ku engetela. Kambe mali a yi nga ri ntsheketo hinkwawo.

Vito ra yena a ku ri Carla. Malembe ya makume manharhu na nhungu, a nga si tshama a tekiwa, a nga si tshama a bohiwa hi vukati. Ku vula leswaku a a saseka a swi ringanelanga — a a koka ni ku hlakarhela, hi ku vula switsongo.

A ku ri xiendlo xa mina xo sungula xa «nene-nene», naswona a xi nga bihanga nikatsongo. Ndzi twe leswaku u tlhele a ndzi lava, kambe hi nkarhi wolowo se a ndzi rhurhisiwile ndzi yisiwa eka khampani ya vatlangi va mintlangu va Vuthu. A ndzi tlanga rhagibi, kutani endzhaku ndzi nghena eka ntlawa wa tiko wa vusocha.

TINTANGU

Tintangu i nchumu lowu hi nga tshamiki hi wu ehleketa hi vurhena, hambileswi ti nga ni nkoka lowukulu eka miri ni mianakanyo. Hi masiku wolawo a swi ri ni nkoka swinene leswaku ti endlwiwe hi dzovo — nchumu ntsena lowu a wu hlayisa milenge ya wena yi omile ni miri wa wena hinkwawo wu tirha.

A ndzi si tshama ndzi onha tintangu to tala. Ndzi tshame ndzi ri ni titsongo swinene, naswona minkarhi hinkwayo a ndzi ringeta ku lunghisa leti a ndzi ri na tona. A ndzi khathala hi ntirho wa tona, ku nga ri ku saseka ka tona. U nga raha munhu un'wana ni

un'wana loyi u n'wi lavaka emarhakwini hi tintangu tihi na tihi leti u ti lavaka, naswona a ku na munhu loyi a vonaka loko ti ri ni lebula ya mudizayini.

Namuntlha nsati wa mina u ndzi kombela ku yima exitolo xa tintangu laha vaxavi va tihlawulelaka hi voxe. Ndzi tsundzuka leswaku xitolo xexo khale a xi ri xa Franco, nsocha-kulorhi wa mina, kutani hi nghena.

Ku hundze malembe ya makume mune. Xa ha ri xexo — ku vekiwa kun'we. Loko nsati wa mina a ri karhi a hlawula tintangu ta yena, u ndzi nyika mabokisi ku ma khoma a nga si ya eka swifundzu ku ya ti ringeta.

Hi nkarhi wolowo, wansati u vutisa laha xiphemu xa vavasati xi nga kona, kutani ndzi n'wi komba ndlela. Wanuna u vutisa loko ntangu wo karhi wu kumeka hi mpimo wa 41, kutani ndzi n'wi byela leswaku mpimo wolowo wu herile. Vavasati vambirhi lava ringetaka tintangu va kombela mavonelo ya mina, kutani ndzi va byela leswaku va saseka swinene eka tintangu teto.

Nsati wa mina a nga voni nchumu. Ku ringana timinete ta makume mambirhi, ndzi nga swi lemuki, ndzi hundzuke mupfuni wa xitolo. Hinkwavo va ta eka mina. Ndzi hlamula vavanuna hi ku titimela ni hi ku biha, kasi vavasati va kuma ku hlamala ka mina hinkwako hikwalaho ka leswi va swi hlawulaka.

Laha ku hakeriwaka ku tala kutani kwalomu ka ku wa. N'wini wa xitolo a nga swi twisisi leswi humelelaka. Hi hakela tintangu ta hina kutani hi huma, kambe ndzi nga si famba ndzi n'wi vutisa loko a tiva Franco. «Ina,» ku vula yena, «i tatana wa mina.» «Kutani n'wi xewete hi mina.»

Loko hi huma, vavasati va ndzi komba hi tintiho kutani va hungasa mavoko. Nsati wa mina a ha voni nchumu.

Xiphiqo xi ta endzhaku ka tiawara timbirhi kwalomu, loko n'wana wa mina wa nhwanyana a lava ku tlhelela exitolo xa tintangu. Kwalaho, n'wana wa n'wini wa xitolo u ndzi tekela etlhelolo kutani a ku: «Mnu. Frega, a ndzi vulanga nchumu laha ku hakeriwaka. A ndzi nga lavi leswaku vaxavi va twa kutani va endla mpfilumpfilu. Tatana u ve ni nghozi leyikulu swinene hi 2021, naswona hi 2023 u hi siyile.»

Ndzi khomiwa hi gome hakunene. Ndzi byela n'wana wa yena ntsheketo lowu ndzi wu hanyeke na tatana wa yena, kutani u ndzi angara hi matimba, mihloti yi ri ematihlweni.

N'wana wa mina wa nhwanyana u xava tintangu ta yena, a hakela, kutani hi famba. Loko a hi lelerisa, n'wana wa wanuna u huwelela a ku: «Tanani mi ta ndzi vona. Ndzi lava vaxavisi ku fana na n'wina, lava tirhaka mahala.» Kutani ndzi ku: «A wu si tshama u dawuniloda tibuku ta mina, a hi swona?»

Wa n'wayitela. Naswona vutomi byi ya emahlweni.

Ferdinando